



Avžuuttâsah säämi kirjálâšvuotâsyergi tile pyreedmân

Johanna Domokos čielgâdmist *A Writing Hand Reaches Further. Report on the recommendations for the improvement of the Sámi literature field*, Culture for All Service (Kulttuur puohhâid -palvâlus) 2018.

Instituutioi huksim já ovdedem láá kuávdáš roolist säämi kirjálášvuodâ turvimist já oovdedmist. Säämi kirjálášvuotâgis nannee säämi siärvus já säämi demokratia. Säämi kulttuurpolitik nanodem aalmuglâš já tave-eennâmlâš tääsist lii tehálâš, já kirjálášvuodâst lii tergâdis uási kulttuurlâš virkkuuvuodâst.

Čuávuvâš avžuuttâsah säämi kirjálášvuotâsyergi pyeredem várás vuáđuduveh čielgâdem ráhtimân uásálistám ulmui feerimijd, jurdâččemvuovvijd já valdâlmáid, maŋgáid kirjálášvuodâ evaluistmáid maid Sämiráädi já Ruotâ já Taažâ Sämitigeh láá ráhtám, sehe säämi kirjálášvuodâ pyevtittem já kirjerájupargo akateemisâš árvuštâlmáid. Tai avžuuttâsâi ulmen lii toimâđ pargoniävvun koskâvuodâst tave-enâmij haldâttâsâiguin, sämitigijguin, oppâlájádâsâiguin, tave-eennâmlâš já säämi kirjálášvuotâkuávdáiguin, ruttâdeijeiguin, kulttuurlájádâsâiguin, čällei já jurgâleihei servijguin, kuástideijeiguin já eres kirjálášvuotâsyergi kuávdáš tuáimeiguin.

Avžuuttâsâid kolgâččij olášuttiđ lasebudjet iššijn, ige kuuskâđ säämi instituutioi táálâš budjetijd. Tave-enâmij haldâttâsah kolgâččii adelid säämi instituutoid tuárvi pyere sajaduv ruttâdem- já njuolgâduskoččâmušâin.

AVŽUUTTĀSAH

1) Nonniđ säämi kirjálâšvuodâ

rooli puoh škovlimtaasijn,

om. säämi kirjálâšvuodâ teevstâi lasettem tave-enâmij oppâvuávámáid nuuvt sâmpárnáid ko váldualmugân.

2) Faallâđ eenâb pargoid,

moin kielâ lii kuávdáást, sehe

faallâđ eenâb išeruudâid

pargoi almostitmân já

markkânistmân.

3) Pyehtid säämi kirjálâšvuodâ

uáinusân säämi siärvus

siskii- já ulguubeln uđđâ

vuovijguin, tegu om. aasâtmáin

njuhčâmáánu 23. peeivi (Áillohaš

šoddâmpeeivi) tâi monnii eres

sybollâš peeivi, mii lii säämi

kirjálâšvuodâ tááhust tehálâš,

virgálâš já aalmuglâš säämi

kirjálâšvuodâ peivin puoh tave-

enâmijn.

4) Movtjidittid nuorâid

säämi kirjálâšvuodâ lohhen

já čällen já návt nonniđ

nuorâi koskâvuodâ säämi

kirjálâšvuodâin. Eromâš

huámášumân kolgâččij

väldid sâminuorâid, kiäh

ääsih sâmmilij päikkikuávlun

ulguubeln. Vyevih pyehtih

leđe om. jottee kirjerájuautoh,

kirjerájutábáhtusah, čällel já

jurgâleije kollimeh, kreativlâš

čäällimkuursah já jieškote-

uvlágân nettiriäiduh.

5) Vuáđuidid raajij

rasteldittee säämi

kirjálâšvuodâ lonottállâm-

já fievridemlájádâs säämi

jurgâlusâi, almugijkoskâsâš

lonottállâm já markkânistem

sehe festivalpovdiittâsâi já

eres taggaar koordinistem

várás, tegu om. Norla, FILI tâi

Swedish Literature Exchange. Taggaar ornijdume puávtáččij še toimâđ säämi kirjálâšvuodâ tiätukuávdážin, mii tuárjuččij kiirijj levâtem já faláččij tiäđu uđđâ pargoi pirrâ tave-enâmijn já almugijkoskâsávt. Nuuvt kuhháa ko taggaar lájádâs ij lah, kolgáččii jo tuáimee aalmuglâš kirjálâšvuotâlonottâ llâmornijdumeh huolâttiđ, ete säämi kirjálâšvuotâ lii mielđ sii toimâin.

6) Tuárjuđ säämi kirjálâšvuotâkuávdáid tave-enâmijn

- a) Taažâ já Ruotâ säämi kirjálâšvuotâkuávdái tooimâ turvim
- b) Säämi kirjálâšvuotâkuávdáá vuáđudem Suomân

7) Vuáđudiđ kirjálâšvuotâtabáhtusâid, kost säämi kirječalleh já tave-eennâmlâš lohheeh puávtáččii teivâdiđ, om. kirjemeesui já

aalmuglâš kirjálâšvuotâfestivalij ohtâvuodâst.

8) Läjidiđ säämi kirjálâšvuodâ jyehi-ivvááš kištottâlmijj jješkode-uv kategoriain:

- a) uánihis pargoh mon peri sâmikielân (puoh genreh)
- b) sâmikielân jurgâlem tâi sâmikielâst jurgâlem monnii eres kielân
- c) nuorâ čâlleeđ tâi/já kirjeh, moh láá uáivildum nuorâ lohheid

9) Tuárjuđ sâmikielâi já säämi kirjálâšvuodâ digitallistume já digitallâš prosessistem, om. teknisâš piäivádusâiguin, moobiilheiviittâsâiguin, vlogijguin, e-kirjijguin, jješkode-uv ornijdumij já ovtâskâs kirječallei päikkisijđoiguin já blogijguin.

10) Tuárjuđ teddilum loostâid já ávus kirjálâšvuotânettiloostâid puoh sâmikieláid.

11) Vuáđudiđ säämi kirjálâšvuodâ ávus já rijnâ arkkâduv, mast liččii mielđ nuuvt originalpargoh ko jurgâlusah-uv. Arkkâduvâst puávtáččii leđe mielđ aalmugärbivvehimaterialeh, moodeern kirjálâšvuotâ já lyyriik (meiddei originalversioh), táálâš ortografain čallum teevstah, historjálâš jurgâlusah (moh almostuvvii távjá kyevti kielân) oovtâst äigikyevdilis jurgâlusâiguin (kei inspiraation <http://www.balticsealibrary.info>).

12) Nanodiđ säämi čallei já eres algâaalmugij čallei koskâvuodâid miätá maailm.

13) Almostittiđ kanonisâš kirjálâšvuotâantologiaid tihtâtyejeest (lyeđist räppin), čaabâkirjálâšvuodâst (njálmálâš muštâlemärbivvevist moodeern fiktiomainâsáid), draamast (performativlâš, draamatlâš teevstah) já säämi kirjálâšvuodâst

sämikielân, mutâ meiddei tave-eennâmlâš kieláid.

14) Orniđ säämi čallei, säämi kirjálâšvuotâsyergi totkei já sii jurgâleijej kooskâst njuolgâdusmiäldásâš teivâdmijd.

15) Faallâđ kirjálâšvuodâ almostitmijd sehe tave-enâmij já almugijkoskâsâš säämi kirjálâšvuodâ fievrideijeid, om. kirjálâšvuodâ äigičalluid, kirjeráájoid, škovláid, kirjálâšvuotâkuávdáid tave-enâmijn já eres riijkâin, ollâopâttuvváid já jurgâleijeid. Tuárjuđ kirjálâšvuodâ ovdedeijej pargo.



Oles čielgâdem kávnoo taa:

<https://multilingualmonth.org/publications/>

Lasetiäduh:

Rita Paqvalén

jodetteijee

Kulttuur puohháid -palvâlus

rita.paqvalen@cultureforall.fi